

Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunta

Arenen lausunto työttömien opiskelua ja työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

HE 176/2022 vp

- Arene ei kannata hallituksen esitystä, jonka myötä omaehtoisesti työttömyysetuudella opiskeleva opiskelija olisi velvollinen hakemaan töitä opintojen aikana.
- Omaehtoinen opiskeluoikeus perustuu työvoimapalveluista vastaavan viranomaisen harkintaan. Tuki opintojen suorittamiseen myönnetään vain, jos yksilön osaamisen kehittämisen tarve työmarkkinoiden tarve kohtaavat. On ristiriitaista vaikeuttaa opintojen loppuun suorittamista tilanteessa, jos työmarkkinoille sijoittumisen on katsottu edellyttävän tutkintoon johtavaa koulutusta.
- Korkeakoulujen rahoitusjärjestelmä allokoii rahoitusta ensisijaisesti opiskelijoiden valmistelumisen perusteella. Ehdotettu muutos heikentäisi opiskelijoiden läpäisyä, jolloin muutoksella olisi vaikutuksia myös korkeakoulujen rahoitukseen.
- Ehdotus heikentää kansallista tavoitetta nostaa väestön koulutustasoa sekä vastata esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan osaajapulaan. Koulutustason nostoa tukevia toimia tarvitaan myös työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta.
- Opintojen pää- ja sivutoimisuutta koskeva muutos selkeyttää toimeenpanoa, lisää oikeusturvaa ja on siksi kannatettava.

Työnhakuvelvoitteen laajentaminen omaehtoisesti opiskeleviin työnhakijoihin

Hallituksen lakiluonnoksessa esitetään, että omaehtoisesti työttömyysetuudella tuetusti suorittavat työnhakijat olisivat jatkossa työnhakuvelvollisia myös opintojen aikana. Arene pitää esitystä ongelmallisena, sillä se nostaa opintojen keskeyttämisiä ja siten heikentää kansallisesti asetettua tavoitetta nostaa suomalaisten koulutustasoa. Esityksessä on rajattu työnhakuvelvoitteen ulkopuolelle työnhakijat, jotka eivät ole suorittaneet peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoa ammattiin johtavaa tutkintoa.

Tutkintoon johtava omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuetusti perustuu aina työvoimaviranomaisen harkintaan, ovatko työnhakijan opinnot tarpeen työmarkkinoiden näkökulmasta. Usein yksilö tarvitsee edelleen kokonaisen tutkinnon työmarkkina-asemansa parantamiseksi joko kelpoisuusvaatimusten ja muutoin työnantajien preferenssien vuoksi.

Arene pitää erikoisena, jos siis tunnistettua osaamisvajetta ei saisi täydentää mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti. Työnhakuvelvoitteen laajentaminen omaehtoisiin opiskelijoihin johtaa opintojen keskeyttämisiin, jolloin osa suoritetuista opinnoista menee sekä yksilön että työmarkkinoiden näkökulmasta "hukkaan". Näin on erityisesti esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan koulutuksissa tiukkojen kelpoisuusehtojen vuoksi. Toisaalta myös muilla aloilla varsinainen tutkinto

tuottaa pirstaleisempaa osaamista pysyvämmän hyödyn yksilölle, jolloin tutkinnon suorittaminen loppuun saakka on myös yhteiskunnalle järkevä ratkaisu.

Suomi on asettanut tavoitteeksi nostaa korkeakoulutettujen määrän 50 prosenttiin nuorissa ikäluokissa vuoteen 2030 mennessä. Myös vanhemmissa ikäluokissa koulutustason nosto on välttämättömyys, jotta voimme vastata työmarkkinoiden kysyntään. Tämän vuoksi työvoimapalveluiden tulee tukea työnhakijoita suorittamaan erityisesti työmarkkinoilla vahvasti kysyttyjä ammattikorkeakoulututkintoja.

Jos työnhakuvelvoitetta halutaan laajentaa koskemaan myös omaehtoisesti tutkintokoulutuksessa opiskeleviin työnhakijoihin, tulisi velvoite ottaa käyttöön vasta opintojen loppuvaiheessa. Näin voitaisiin minimoida työnhakuvelvoitteen negatiiviset vaikutukset opiskeluille, mutta samalla ohjata opiskelijaa työmarkkinoille jo ennen valmistumista. Toisaalta myös tässä mallissa opinnäytetöiden loppuun saattaminen saattaa jäädä puolitiehen, jos työmarkkinoille siirrytään ennen viimeisiä opintosuorituksia.

Opintojen pää- ja sivutoimisuuden arviointi

Arene pitää hyvänä, että jatkossa opintojen pää- ja sivutoimisuutta arvioitaisiin opintojen laajuuden perusteella vain tiettyjen erikseen määriteltyjen opintojen osalta. Pää- ja sivutoimisuuden määrittäminen pääasiassa opintojen muodon mukaan vähentää byrokratiaa ja vähentää sekä yksilöiden että hallinnon työtaakkaa. Lakiesityksessä esitetään, että jatkossa avoimen korkeakouluopintojen vaikutusta työttömyysetuusoikeuteen arvioitaisiin, jos opintojen opintosuunnitelman mukainen kesto olisi yhdenjaksoisesti tai jaksoitettuna yli kolme kuukautta. Arene katsoo, että tarkastelujakson pituus olisi perusteltua laajentaa kuuteen kuukauteen, jotta työnhakijalla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet opiskella avoimen korkeakouluopintoja työttömyysjakson aikana.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Mervi Vidgrén
puheenjohtaja

Ida Mielityinen
toiminnanjohtaja